

del Rector Caldentey (*plànol 8*).⁵⁴ Entre 1685 i 1818 va tenir un valor d'entre 700 i 500 lliures. L'immoble estava situat en una zona principal i es pot classificar de primera classe per tenir un valor mitjà de 600 lliures. Era d'ús privat i no estava arrendada a la mort del marquès de la Torre. Estava dividida en dues plantes: a la planta inferior hi havia una sala, una quadra, quatre habitacions, una cuina, rebost i un pastador; a la planta superior o principal hi havia dues cambres (habitacions) i una sala.⁵⁵ S'ha pogut saber, segons l'inventari notarial *post mortem*, que en aquesta casa hi havia un total de trenta-vuit quadres, principalment de temàtica religiosa.⁵⁶

Any	1578	1685	1709	1743	1818
Valor: posada a Manacor	-	700	700	500	600

La patrimonialització dels càrrecs era una altra forma de combinar poder i patrimoni. Part de la noblesa, i aquells que pretenien ascendir a l'escala social, aplicaren una política de compra i acumulació de càrrecs com a inversió monetària. Molts d'aquests càrrecs no es compraven per exercir sinó per llogar-los a terceres persones i cobrar anualment unes rendes substancials.⁵⁷ Entre els nombrosos càrrecs en possessió del marquès de la Torre destaca l'escribania de Manacor valorada en 4.000 lliures.⁵⁸ Carles II li va atorgar una reial mercè, amb facultat de servir-la per substitució, per renúncia de Pere Pomar.⁵⁹ En concloure la guerra de Successió, el marquès de la Torre no va patir la confiscació de propietats immobles però li varen llevar tots el càrrecs reials que havia obtingut (per concessions reials i comprats). L'escribania de Manacor va ser atorgada a Bartomeu Comàs.⁶⁰

- ACM: Arxiu Capitular de Mallorca.
- AHN: Archivo Histórico Nacional.
- AMM: Arxiu Municipal de Manacor.
- AMT: Arxiu del Marquès de la Torre.
- ARM: Arxiu del Regne de Mallorca.

54 FERRER FEBRER, Albert i CARVAJAL MESQUIDA, Albert (2003): *Evolució urbana de Manacor (1600-1944)*, Manacor.

55 ARM, Not T-599, f. 11v- 13v.

56 ARM, Not T-577, f. 2-35.

57 El marquès de la Torre va tenir en possessió les escribanies de Manacor, Petra, meitat del Veguer, de la Muntanya de Mallorca, de la Governació de Menorca, Campos, Santanyi, Selva, Inca i Alaró.

58 AHN, *Consejos*, llibre 759, f. 21v-22. Madrid, 15-IV-1680. "Su Mag. (Dios guarde) ha hecho merced a D. Francisco Truyols de la escribanía de la villa de Manacor en el reino de Mallorca cuyo valor en cada un año importa 557 reales de plata. La media annata que debe son 196 reales de la misma moneda porque se le bajan 62 y medio por el dinero del sello." ARM, D-1258, f. 46.

59 AMT, sec. Truyols, llig. 33-T, pl. 5.

60 ARM, LR 101, f. 47v-49.

El Manacorens

Periódico literario y de intereses locales y del partido judicial

Laura Cifo Planissi

Portada del primer número de El Manacorens.

El periòdic *El Manacorens* va ser un setmanari de caràcter conservador que es va publicar a Manacor entre l'agost de 1889 i el gener de 1890. La seva durada no arribà ni a mig any i només se'n publicaren 26 números. Sempre es va subtitular *Periódico literario y de intereses locales y del partido judicial*.

Aquest setmanari aparegué, segons el director Ramon Mas,¹ perquè Maó, Eivissa, Inca i Palma ja tenien publicacions pròpies que informaven els consumidors de la qualitat i preu dels productes, les queixes contra els abusos, les prevencions contra la insalubritat, els mitjans contra l'escassetat... “El eco fiel de todas sus necesidades al oído de los que están llamados a remediarlas.”²

Ramon Mas recordava que Sóller i Felanitx, sense ser cap del Partit Judicial, també tenien publicacions, i que Manacor fins en aquests moments havia demostrat un abandonament inexcusable cap als interessos importants que li donaven vida. Per solucionar aquests problemes es creà aquest setmanari.

En aquest primer article, que vendria a ser l'editorial de qualsevol periòdic actual, el director deixava ben clar que no tenien programa polític. Ho deixava així de clar quan deia “que obeiran tot govern legalment constituït i alabaran el que governi millor”. Això no impedeix, però, que critiquin la classe política quan no compleixin amb les seves obligacions o quan actuïn de mala fe.

Amb tot, per mitjà d'aquest periòdic volien donar a conèixer els productes de Manacor, fomentar el treball, tenir al corrent els pagesos sobre l'alteració dels preus que sofrien els seus productes perquè poguessin aconseguir l'ocasió que els asseguràs el major benefici... També es volien defensar tots els interessos d'aquesta població i els del partit en general, i donar a conèixer aquelles disposicions administratives o judicials que per la seva importància havien de ser de domini públic, per tal que poguessin ser acomplides.

Dins l'editorial del primer número, el director ja anomenava les parts de què constaria el setmanari: una secció literària recreativa (que ja, ni tan sols, apareix en aquest primer número); una altra de notícies; la secció telegràfica (que haurem d'esperar al número 22 per trobar-la, amb el nom de “Partes telegráficos”); i la d'anuncis. Posteriorment veurem quins són els apartats fixos que conformen aquesta publicació i quins van variant o s'hi incorporen de nou.

Ramon Mas també explicava que tenien actius i entesos corresponents a les principals places d'Espanya i l'estranger per al comerç de vi, els quals informaven de les oscil·lacions que en sofria el preu.

Resulta difícil establir la redacció i col·laboradors d'*El Manacorens*, ja que abunden els articles sense signar o articles on només apareixen les inicials, el nom

1 *El Manacorens*, Manacor, núm. 1 (3 d'agost de 1889).

2 *Ibidem*, núm. 1 (3 d'agost de 1889).

de pila o tan sols el llinatge. Ramon Mas n'era el director, però a partir del número 11 del 12 d'octubre de 1889 hi ha un nou director interí: el Sr. Miguel Ferrer y Riera. A l'inici d'aquest número es declarava que “Por ocupación de nuestro Director, desde el martes último ha dejado encargado interinamente del desempeño de este cometido a D. Miguel Ferrer y Riera.”³

Alguns dels redactors o col·laboradors foren Armand Cazes, Picornell, H.G., S.S., J.T.S., Tom Samerà i Luch Huch Buch. Front a aquesta escassetat de redactors i col·laboradors que signaven, els comunicats apareixien tots signats, ja sigui amb el nom, el nom i el llinatge o les inicials. D'aquesta manera es podia saber qui enviava el comunicat i qui el contestava. Sovint, moltes de les contestacions es feien quan es veia el nom de qui l'havia escrit, independentment del tema de què tractàs, per diferències ideològiques, per injuriar dita persona, per corregir el que es deia, etc. A vegades aquestes contestacions s'estenien a través de diversos números d'*El Manacorens* i els temes de què tractaven eren molt variats.

Les persones que enviaren comunicats o edictes a aquest periòdic foren: Juan Camps, Juan Riera (procurador de Manacor), A.D. (de Son Servera), Roberto (de Son Servera), Bartolomé Sureda, Bartolomé Frau (corresponsal de *La Ilustración Ibérica*), Juan B. Bosch i Antoni Alcover.

El Manacorens, habitualment, tenia 4 pàgines i presentava, a la pàgina 1 i 2, mitja plana amb tres columnes de text i l'altra mitja amb quatre columnes de text. La pàgina 3 presentava tres columnes de text i la 4, fins al número 5, incloïa tres columnes que es perllongaven una mica més de la meitat de la pàgina, que es tallava amb una línia horitzontal i el que quedava de plana era ocupada per un anunci. A partir del número 5 apareixerien tres columnes de principi a final de pàgina.

Els números 14, 18, 20, 21 i 25 en són una excepció. El 14 perquè a la pàgina 1 presenta tres columnes de dalt fins a baix; el 18, 20, 21 i 25 perquè a la pàgina 2 també presenten tres columnes de principi a fi. A part, no acostumava a incloure il·lustracions, sinó que gairebé tota la superfície del periòdic, les dimensions del qual eren de 45x30 cm, estava escrita. Les úniques il·lustracions que apareixien eren l'escut de Manacor, que n'era la capçalera i es repetia a cada número; un petit dibuix d'un vaixell de vapor que a partir del número 8 apareixia quan s'anunciava el servei regular de vapors de Porto Cristo i Portocolom cap a França; i una creu amb un palma emmarcada per una sanefa en el número 14 acompanyant l'oració del *Dies Irae*.

Aquest setmanari es publicava els dissabtes de cada setmana a la Tipografia Manacorens de Bartomeu Camps i Vives, a la plaça del Convent número 8 de

3 *Ibidem*, núm. 11 (12 d'octubre de 1889).

Manacor, i en tenia la seu social amb direcció i administració al carrer Bosch número 9 de la mateixa població.

El primer número aparegué el 3 d'agost de 1889 i el darrer el 26 de gener de 1890. Els números 23, 24 i 26 han desaparegut i, per tant, no s'han pogut localitzar ni a la Biblioteca de Can Salas ni a la pàgina web de Prens Històrica, on si apareixen la resta de números. No es sap si aquests tres números s'han perdut o si foren suspesos per algun motiu i per això no sortiren a la llum. Tampoc no es pot concretar amb exactitud on es distribuïa el setmanari manacorí, però pel tipus de notícies de què informava, tant locals, regionals, nacionals com internacionals, la seva distribució no devia quedar reduïda a l'àmbit local de Manacor o del Partit Judicial. A part del tipus de notícies, de la col·laboració de persones de diferents pobles de Mallorca, de comunicats de periòdics o diaris de Mallorca, d'Espanya i fins i tot d'Europa, hi ha un altre element que ens fa pensar que la distribució d'aquest setmanari traspasava les fronteres mallorquines i arribava a l'estranger. Aquest element és el lloc i el preu de les subscripcions. A l'encapçalament⁴ de cada número apareixia un apartat de subscripcions amb la següent informació:

«En Manacor, un mes.....0'50 pesetas

En provincias, tres meses.....2'00 “

Extranjero y Ultramar, un año...10'00 “»⁵

Aquesta publicació es redactava gairebé tota en castellà. Però en el número 12 del 19 d'octubre de 1889 apareix un anunci d'un setmanari mallorquí titulat *La Roqueta*,⁶ que està escrit íntegrament en mallorquí, indicant el lloc on es ven i el preu. Alguns apartats de caire més popular també s'escriuen en mallorquí, com és el cas d'unes gloses, a manera de sátira, dels esdeveniments que ocorrien al poble, titulat “Els Rums-Rums d'una ciutat”.⁷

En el número 22 de 28 de desembre de 1889 apareix un apartat titulat “Pro-nóstihcs per l'any que ve” també escrit en mallorquí, on a manera de glosa es presenten els bons propòsits per al nou any que ha d'entrar. D'aquesta manera, es dona els molts d'anys als lectors de *El Manacorense*. L'últim apartat escrit en mallorquí el trobam en el número 25 de 28 de gener de 1890 i es titula “Bendició d'Ets Ases. Goys dedicats a n'el gloriós Sant Antoni.” Es tracta de les gloses típiques que es fan per Sant Antoni a Manacor, que satiritzen els tòpics del poble, la classe política i benestant, etc.

4 La data de concessió de capçalera del Partit Judicial fou el 27 de maig de 1834; després vendrien sèries confrontacions amb la vila veïna de Felanitx, l'ajuntament de la qual, el novembre de 1836, iniciava un conjunt d'accions de protesta. El primer jutge de Manacor va ser Antoni Ballester.

5 *El Manacorense*, núm de l'1 al 25 (3 d'agost de 1889 a 25 de gener de 1890). Veure apèndix documental.

6 *Ibidem*, núm. 12. (19 d'octubre de 1889).

7 *Ibidem*, núm. 17 i 18 (23 de novembre de 1889 i 30 de novembre de 1889).

Com ja s'ha comentat, a l'editorial del primer número del setmanari manacorí s'especificquen les seccions que tindrà el periòdic: literària recreativa, la de notícies, la secció telegràfica i la d'anuncis. D'aquestes seccions que s'acaben de citar, les úniques que es mantenen en tots els números són la de notícies i la d'anuncis.

En el primer número ja retiren l'article de la secció recreativa per donar-ne a conèixer un de “La Gaceta Agrícola”, i la secció telegràfica tan sols apareix en el número 22.

Per tal de veure totes les seccions que configuren aquesta publicació manacorina, es començarà per les seccions fixes i després es remetrà a les seccions que no apareixen en cada número o que apareixen a partir d'un número determinat fins a l'última publicació.

L'editorial. A cada número, o dos o tres, tractava un tema diferent de l'actualitat d'aquell moment. Entre els temes més destacats tractats per aquest periòdic hi ha la preocupació per la desbordada emigració que patia Manacor. També es tractaven notícies de caràcter econòmic i social com ara la crisi a la ruralia, l'ampliació de la duana del port de Manacor, els desastres econòmics que provocà la Junta Repartidora de Consums de l'any 1889 al 1890, entre d'altres. L'extensió d'aquests articles podia variar, però normalment solien ocupar la primera meitat de la pàgina 1 i la primera meitat de la pàgina 2.

Després d'haver llegit cadascun dels números del setmanari, es pot observar com els articles de l'editorial són els de millor qualitat. Presenten una bona redacció, un grau de reflexió i un poder de convenció elevat.

Fulletó o serial. Es tracta d'un relat que narra la vida i miracles d'un sacerdot molt conegut a Manacor que visqué al segle XVIII i que fou el fundador de la casa de la caritat d'aquest poble. Es publicà per parts en cada un dels números d'*El Manacorense* amb el títol de “Vida del ejemplar sacerdote Rdo. D. Pedro Llull y Poquet natural de la villa de Manacor (capellà Pere).” Se'n publicaren setze capítols on es narrava des del seu naixement i exemplar infància, la seva vocació per ser capellà, els seus estudis i les bones obres que féu, la rebuda de les sagrades ordres, fins al plantejament de l'ordre de conducta que havia de seguir durant tota la seva vida. També s'explicava la seva tasca com a sacerdot; les seves predicacions; el seu confessorari; les penitències que duia a terme; les seves virtuts: humilitat, puresa, caritat, dons sobrenaturals (miracles que féu); les seves virtuts teològiques; la seva devoció a la Mare de Déu i a altres sants; la fama que tengué en vida i els amics de què gaudí; la seva darrera malaltia i mort; les exèquies, el dol i els efectes prodigiosos obrats amb la seva invocació.

No se n'entregava un capítol per cada número, sinó que a vegades un capítol es dividia en dos o tres números, o en un número s'ajuntaven dos capítols. Aquest apartat ocupava la meitat inferior de la pàgina 1 i la meitat inferior de la pàgina 2, amb algunes excepcions com el número 14 que només ocupa la meitat inferior de la pàgina 2; el número 18, 20, 21 i 25 que ocupa la meitat inferior de la pàgina 1 i el número 22 en què aquest apartat no apareix.

L'autor d'aquest serial era el capellà Joan Aulet i Sureda i el pròleg l'escrigué el capellà Antoni Alcover i Sureda. Aquest serial es podia obtenir comprant *El Manacorens*, ja que a cada número en sortien un o diversos capítols, o comprant-lo. L'obra constava d'un tom en quart del qual no s'havien fixat el número d'entregues. Es publicava per entregues de 16 columnes a un real per entrega, que es pagava quan aquesta es rebia. Per tal de rebre cadascun dels capítols s'hi havien de subscriure, ja que només s'editaven el mateix número d'exemplars que subscriptors hi havia. Els punts de subscripció eren els següents:

«- Manacor:

D. Bartolomé Rosselló, plaza de la Balsa núm. 8.

D. Bartolomé Frau, centro de suscripciones. Calle de la Soledad.

- Felanitx:

Administración de *El Felanigense*.

- Palma:

Tipografía católica en el Call y D. Felipe Guasp calle de Morey.

- Barcelona

Tipografía católica de D. Miguel Casals, Pino 5.

Hormiga de oro, Rambla de Santa Mónica 16.

Librería de la Inmaculada Concepción, Buensucos 13.

Viuda e hijos de Subirana, calle de la Puertaferriera 16.

Librería de D. Pablo Riera, calle Robador 23 i 24.

Librería de Pons y Compañía, Quintana.

- Madrid

Viuda e hijo de Aguado, calle de Portejos 8.

Librería de D. Gregorio del Amo, calle de la Paz 6.»⁸

Notícies. Les notícies apareixen a la pàgina 3; en alguns casos comencen a la pàgina 2 i continuen a la 3. En el número 17, l'apartat de notícies apareix substituït per una nota sobre l'enllumenat elèctric de Sóller. A vegades, si una setmana havien passat molts esdeveniments, l'espai destinat a les notícies era insuficient i les havien d'explicar en el número següent, com és el cas del número 12 d'aquest setmanari del dia 19 d'octubre de 1889.

⁸ *Ibidem*, núm 2. (10 d'agost de 1889). "Sección de anuncios", pàg 4.

L'extensió de les notícies varia d'una a l'altra, però normalment són molt breus (un paràgraf) i se succeeixen una a l'altra separades per tres estrelles.

S'informa de tot tipus de successos tant locals, regionals, nacionals com internacionals, i no s'estableix cap tipus de distinció o jerarquia entre unes notícies o les altres. S'entremesclen les notícies d'àmbit local amb les d'àmbit nacional o internacional, així com les notícies de caire polític amb les de caire social, econòmic o amb les d'oci, entre altres. No hi ha cap tipus de classificació a l'hora d'informar el públic lector del setmanari.

Podem trobar informació sobre cessions de càrrecs d'Hisenda, incendis, problemes amb la xarxa ferroviària, visites de personatges il·lustres, actuacions musicals i de teatre, entrada i sortida de funcionaris. També donen avisos al batle i a l'Ajuntament sobre aspectes o fets que molesten la població, i anuncien nous hotels a Porto Cristo. Fan referència a altres periòdics i informen de l'ampliació de l'habilitació de la duana de Manacor per a tota casta d'articles a excepció dels fruits colonials, anís, teixits i petroli. Informen de la defunció de persones amb un cert grau d'importància o que eren conegudes dins Manacor; de la creació de noves escoles; de robatoris; de la construcció d'una casa duana a Porto Cristo; d'estafes; d'agressions; de vendes fraudulentas; d'intervencions urbanístiques; del comerç del vi; de la creació de sucursals bancàries; de la implantació i posterior fracàs de la sucursal fotogràfica del senyor Iglesias; de detencions; de falsificacions; de disputes d'honor; receptes de cuina; activitats de societats...

Aquest és un petit recull de la gran quantitat i varietat de notícies que apareixien a *El Manacorens*. Serveix per fer-se una idea del tipus de fets que ocorrien en aquella època, que no disten molt dels esdeveniments que es viu en l'actualitat, sobretot dins àmbits locals o regionals.

Secció d'anuncis. La secció d'anuncis, des del primer número fins al darrer, sempre ocupa la darrera pàgina del periòdic, que és la número 4. En els primers números la publicitat es escassa, per això la mida dels anuncis pots ser més gran; però així com es van publicant més números, el nombre de publicitat també augmenta i la mida dels anuncis ha de disminuir. Es veu sobretot en l'anunci de la "Tipografía Manacorens de Bartolomé Camps" i el de la "Xocolata Amatller", que en els dos primers números ocupen una mica menys de la meitat de la pàgina i a partir del número 3 l'anunci queda reduït a un petit requadre. En els dos primers números els anuncis s'incorporen a la pàgina 4 del setmanari sense cap títol que els separi de la resta d'apartats del periòdic. Però a partir del número 3 ja apareixen encapçalats per un títol que els defineix com una part més del setmanari. El títol és "SECCIÓN DE ANUNCIOS".

A l'encapçalament del setmanari, des del número 1 fins al 13, ens trobam amb la informació que els anuncis es poden posar a preus convencionals, però no ens indica quins són aquests preus. A partir del número 15 trobam que el preu dels anuncis és de 0,10 pessetes per línia.

Com passa amb les seccions del diari, alguns anuncis o anunciant apareixen des del número 1 fins al número 26, mentre d'altres van apareixent i desapareixent per diverses causes.

Després d'haver vist les seccions fixes que presenta *El Manacorens*, no podem deixar de comentar la resta de seccions que apareixen esporàdicament o que a partir d'un número determinat s'estenen a diversos números.

Butlletí religiós. En aquesta secció s'informava dels sants que corresponien a cada dia i dels oficis i celebracions que es durien a terme a l'església en honor a aquests sants. S'indicava el tipus de celebració, l'hora i l'església on es duria a terme. A vegades aquesta secció s'incorporava dins de la secció d'anuncis, com passa en els números 2 i 8.

Última hora. Es tracta d'un apartat que s'incorpora quan hi ha notícies d'última hora. Les notícies que apareixen en aquest apartat poden ser de tot tipus i temàtica. Es donen notícies d'altres pobles, del preu del raïm (si està a l'alça o a la baixa), transaccions i vendes d'aliments, i el preu a què s'han fet.

Edictes de jutges de Manacor sobre places vacants, subhastes públiques de finques.

Secció comercial. Apareix en els números 2, 3, 13, 14, 19, 22 i 25. En el número 2 informa de l'estat del comerç del vi espanyol i dona els preus a què s'ha venut. Per extensió també dona els preus de l'anís, les patates, la civada, etc. En el número 3 informa que els preus de les mercaderies d'importació no havien experimentat alça i que els magatzemistes no pensaven en negocis d'importància per por a pèrdues.

En canvi, en els números 13, 14, 19, 22 i 25 es mostra una taula amb l'estat del preu mitjà que havien tengut a Manacor els productes agrícoles cada quinzena de mes. Si en un número del setmanari es donava la primera quinzena del mes, en el número següent se'n donaria la segona quinzena. Aquest apartat constava d'una taula on s'escriuien els productes agrícoles dels quinze dies sota el nom de "especies" i a la vora s'indicava el pes i la mesura decimal i el preu de producció, sense incloure l'impost de consums ni altre gravamen. En el número 3 l'estat del preu mitjà que havien tengut a Manacor els productes agrícoles cada quinzena de mes apareix com una secció independent, fet que no es tornarà a repetir en cap altre número.

La Llei i el Reglament d'alcohols. En aquest apartat els redactors d'*El Manacorens* examinen l'article 22 del Reglament (la fabricació d'alcohols, excés de formalitats, destil·ladors). S'exigien tantes dades als fabricants que els enginyers industrials no donaven a l'abast a l'hora de comprovar-les, malgrat alguns d'ells fossin propietaris. Aquest tipus de formalisme era massa sever, segons comenten els redactors d'*El Manacorens*, per als industrials o treballadors. Per això demanaven que aquest capítol es transformàs.

A més, en aquesta secció se citen els requisits que s'exigeixen als industrials que produïen alcohol. Aquests requisits es comencen a enumerar en el número 4 i es continuen en el número 5. S'havia d'especificar tot allò que feien i produïen en detall. A més, havien de deixar entrar a la fàbrica, a qualsevol hora del dia i de la nit, si la fàbrica estava en funcionament, els agents de l'Administració per tal de mostrar-los la credencial que els permetia fer l'exercici del seu càrrec. Per últim, s'indica quins punts s'han d'eliminar i les reformes que s'han de fer.

En el número 8 també s'examinen altres articles d'aquesta Llei, com el de destil·ladors i rectificadors amb aparells portàtils.

Mercats. En aquesta secció s'indicaven els preus corrents dels productes que hi havia al mercat d'Inca. S'informava del producte, del preu i dels quilos cada dia que hi havia mercat a Inca. Aquesta secció en alguns números s'introdueix dins de la secció d'anuncis.

Apostolat de l'oració. A través d'aquesta secció es dona l'oració que s'ha de resar durant un mes i el motiu de per què s'ha de resar, així com el propòsit del mes. Aquesta secció a vegades s'inseria dins de la secció del butlletí religiós.

Secció literària. Aquest apartat no apareix amb aquest títol, sinó que es van introduint contes o faules en els diversos números, que es distingeixen pel seu títol. Tots aquests contes tenen un fort caràcter moralitzador i una marcada temàtica religiosa. Els contes o faules que hi apareixen són: *El Nuevo Purgatorio*, de Juan Tomás Salvany; *El pastor del Warta*, llegenda històrica escrita per Alipio; *Mis anhelos*, poema d'amor escrit per J.T.S.; *El león enjaulado*; *Els Rums-Rums d'una ciutat*, grapat de gloses satíriques; *Pronóstichs per l'any que ve*, gloses que presenten bons propòsits per a l'any entrant; *Bendició d'Ets ASES. Goys dedicats a n'el gloriós Sant Antoni*, i *La salud i la enfermedad*.

Comunicats. Al llarg d'aquesta publicació periòdica són constants els comunicats que s'enviaven al director perquè els publicàs. Els continguts són totalment variats i en alguns casos el tema tractat arriba a tal grau d'importància o de disputa entre dues persones que s'estenen a més d'un número o fins i tot ocupen l'espai destinat a l'editorial. Ens podem trobar disputes de tot tipus, com és el cas d'una

matrona acusada de mala praxis en el seu treball per un redactor (A.D.) d'*El Felanigense*, al qual la dita matrona respon en el número 8 del setmanari.

En el número 10 ens trobam amb el cas d'un procurador manacorí, Joan Riera, que defensa el seu honor contra una acusació d'usurpació i estafa d'una herència. Aquest tema es perllonga, perquè en el número següent un altre personatge, que no firma l'escrit, defensa que en el número 9 d'*El Manacorens* el director o redactor que escrigué la notícia no atemptava contra l'honor del procurador, sinó que únicament publicava que hi havia d'haver un compliment d'un acord pres per l'Ajuntament de Manacor.

Un altra tema tractat en aquests comunicats és la disputa sorgida a Son Servera entre els partidaris del vicari del poble i els que no ho eren. Aquesta disputa es crea perquè *El Manacorens*, en el número 10, dona la notícia que a Son Servera el vicari ha dividit el poble en dos partits i els ha batejat com a partit de Déu i partit del Dimoni. D'aquesta manera, en els comunicats es contesten els partidaris del vicari per defensar-lo i els que no són afirmant les acusacions. Al final el vicari dimití i el nombre de comunicats publicats fent referència a aquest assumpte foren 3.

Un altre dels temes que també omplirà diversos comunicats és el pressupost de l'enllumenat elèctric de Sóller. Es crea una petita disputa sobre els costos i s'incorporen pressupostos desglossats per demostrar, en cada un dels comunicants, que l'altre s'equivoca amb els càlculs que ha fet sobre l'enllumenat. El nombre de comunicats publicats referents a aquest tema foren 2.

Gairebé tots apareixen firmats, encara que sigui amb les inicials. Segons la magnitud de l'assumpte apareixen més o menys comunicats, com s'ha vist. Els noms dels sotassignats són: Maria Marquès, A.D., Juan Riera, Roberto, Juan B. Bosch, Antonio Alcover.

Secció vinícola. En aquesta secció s'informa de tot allò relacionat amb el vi, com ara la producció de vi al món, el mercat dels vins espanyols a França, la demanda de vi a la Rioja, l'assaig dels vins i els aspectes per conèixer-ne la coloració artificial. Aquesta secció només apareix en el número 9.

Secció agrícola. En aquest apartat apareix tot allò relacionat amb l'agricultura i es donen consells per preservar les collites de les cries dels conills, com s'han d'alimentar els peixos, com s'ha de conservar la llet, com s'han de destruir els cucs i els pugons, les propietats del sutge de les xemeneies per a l'agricultura, noves races de gallines, fer vi de taronges per conservar-les, purificació d'olis, com conservar el raïm, recomanacions per acabar amb les malalties de les patates, conreu de cereal xinès i el mitjà per augmentar la producció de llet de les vaques.

Projecte de llei sobre formació del cadastre. Nova llei per reformar els tributs que gravaven en excés la propietat territorial. Per dur-la a terme es necessitava conèixer bé l'extensió superficial de les finques. Als contribuents, els interessava el coneixement de la vertadera riquesa territorial, perquè els gravàmens imposats estassin en harmonia amb els que suportaven les restants manifestacions de la riquesa pública i amb justa proporció amb els que en altres països s'imposaven a la propietat immoble. A partir del número 11 d'aquest setmanari s'enumeren els articles del Projecte de llei que s'havien de dur a terme per reformar els tributs de la propietat territorial. L'escriu el ministre d'Hisenda d'aquell moment, Venancio Gonzáles.

Cria de conills. Es recomana als lectors que criïn conills perquè té un rendiment molt ràpid i abundant. A més, exigia poc capital i comportava poques despeses, la qual cosa permetia que grans, mitjans, petits propietaris i, fins i tot, jornalers en poguessin criar. Es podien criar a qualsevol estació de l'any, proporcionaven abundant aliment, sa i barat. Fet que permetia alimentar famílies amb poc recursos, entre molts altres avantatges. En el número 20 s'explica com s'havien de cuidar i mantenir i quines varietats de conills eren les millors per criar. En el 21 s'expliquen les condicions d'una bona conilla i d'un bon conill.

Hi ha altres seccions que apareixen en aquest setmanari, però només a un número determinat; per aquest motiu només les anomenarem: l'exposició universal de París, amb un article sobre el pavelló de la República d'Argentina; article d'un corresponsal a França sobre la collita per fer vi, els preus i el seu comerç; avís de la Batlia de Manacor per trobar el recluta Antonio Servera i Pascual; article sobre la diferència entre el raïm de les vinyes atacades pel *mildew* amb sulfats i els que no tenen sulfats, i manera de comprovar la puresa del sulfat de coure; article sobre escenes de l'emigració on s'explica que gran quantitat de famílies han de dormir al moll, perquè el vapor que els havia de dur no arribà a Cadis a la data assenyalada i n'han d'esperar un altre; article dedicat al llibre del Sr. Miguel Amer titulat *Dios y el Cosmos o sea El ateísmo materialista ante las Ciencias Experimentales*. Aquest periòdic dedica un article a aquest llibre perquè l'autor vol demostrar que Déu és el déu de les ciències. Per això diu: "Dios y el Cosmos es pues un señalado servicio a la ciencia y un homenaje a la religión, un beneficio para la humanidad y un cántico de gloria al Dios de las ciencias."⁹ També hi ha un apartat de curiositats, on es parla de la creació de perles per diferents vegetals i de l'aplicació de rodes als baguls de viatge per Mr. Robert, natural d'Amèrica. En el número 22, dedicat al dia dels innocents, hi trobam un apartat de passatemps i una secció telegràfica. En el número 25 trobam un article dedicat a un asil per a alcohòlics a Ellikon, cantó de Zurich, i també s'anuncia una junta de la Societat Agrícola.

9 *Ibidem*, núm 10 (5 d'octubre de 1889).

Conclusions

Aquest setmanari havia estat objecte de petites investigacions; però ara, gràcies a aquest estudi més exhaustiu, hem pogut conèixer la societat manacorina de finals del segle XIX i els problemes que els afectaven i preocupaven. *El Manacorense* és una font de primera mà que ens ha permès conèixer quin tipus de producció agrària hi havia a Manacor en aquells moments, quins eren els trucs que aplicaven els pagesos per obtenir una millor collita o per perllongar la vida dels seus productes, quin tipus de comerç hi havia, quin nivell cultural i quins temes culturals interessaven a la gent manacorina, què llegien, què menjaven, quin tipus de productes s'anunciaven en aquells moments, en quin estat econòmic es trobaven els manacorins i part dels mallorquins a finals del segle XIX... Fins i tot gràcies a les taules de naixements, defuncions i matrimonis que s'incorporen a cada número d'aquest setmanari es poden fer estudis demogràfics i de població. La informació que es pot extreure d'aquest magnífic setmanari és tan gran que s'hauria de conservar com una joia i hauria de servir de font per completar qual-sevol estudi centrat amb la Mallorca de finals del segle XIX. L'únic inconvenient que presenta és la seva escassa durada i la manca d'alguns números, en concret el 23, 24 i 26. A més, gràcies a la digitalització de gairebé tots els números que hi ha a la Biblioteca de Can Salas, permet un fàcil accés a la informació.

BIBLIOGRAFIA

COMPANY MATES, Arnau (1997). "La primera etapa de la Premsa Forana a Mallorca (1883-1936)", a: *Verguisme, anarquisme i espanyolisme*. Fundació Emili Darder. Palma.

MARIMOM RIUTORT, Antoni (2006). «El Ideal. Un setmanari republicà editat a Palma (1910-1913)», a: *Republicans i republicanisme a les terres de parla catalana*. Actes del VI Congrés de la CCEPC. Publicacions de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana – 5. Barcelona.

SANSÓ BARCELÓ, Sebastià; TUGORES MANRESA, Antoni (2009). "Manacor: cent vint anys de premsa escrita", a: *Els estudis i la premsa local al segle XXI*. Volum I. *La premsa*. Institut d'Estudis Balearics, Palma.

DIRECTORIS WEB I ALTRES RECURSOS

Catàleg de 100 anys de premsa diària de les Balears. Hora Nova Grup Serra. 1993
<<http://prensahistorica.mcu.es/>

L'Exposició Balear Agrícola i Pecuària de Manacor de 1897

Dia a dia a la premsa

Margalida Febrer Galmés - Dolores Domínguez Henares

“La literatura és l'art d'escriure alguna cosa que es llegeix dues vegades; el periodisme, el d'escriure alguna cosa que es llegeix tan sols una.”

Cyril Connolly

Introducció

Si alguna cosa caracteritzà l'Europa del segle XIX fou la gran revolució social i industrial que s'hi dugué a terme. Entre el 1820 i el 1830 es produí la primera onada revolucionària per tot el continent amb la demanda de drets i d'un sistema constitucional per a les nacions oprimides. El 1848 el proletariat hi començà a tenir un cert protagonisme. I fou a partir d'aquí quan es produí el gran canvi social i cultural que donà pas, a final de segle, a l'imperialisme.

Cap al 1875, a Mallorca es vivia un moment àlgid a causa del conreu de nous productes agrícoles com ara garroves, patates i vinya. L'exportació de vi i aiguardents cap a França, aleshores afectats els seus cultius per la fil·loxera —plaga que va atacar greument les vinyes—, s'incrementà considerablement, la qual cosa convertí Mallorca en un important exportador de vi. Aquesta situació es mantingué fins que el 1890 la plaga afectà les vinyes mallorquines, a la vegada que França se n'havia refet. Això féu que molts pobles que es dedicaven a aquest cultiu, entre ells Manacor, s'arruïnassin, i que es perdés a partir de llavors una de les principals activitats econòmiques de l'illa. Per pal·liar un poc el desastre, moltes d'aquestes terres es tornaren a repoblar amb ametlers i la producció de vi es veié limitada a una petita quantitat.